

Program działania Instytucji Kultury Ars Cameralis Silesiae Superioris – Górnośląski Festiwal Sztuki Kameralnej w Katowicach

I. Wprowadzenie

Instytucja Kultury Ars Cameralis Silesiae Superioris – Górnośląski Festiwal Sztuki Kameralnej w Katowicach jest samorządową instytucją kultury, działającą na obszarze województwa śląskiego. Zakres oraz charakter jej działalności określają statut oraz regulamin organizacyjny, a także dokumenty określające strategię rozwoju Województwa Śląskiego. Podstawowe dokumenty, które regulują zakres działalności Instytucji:

- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (tekst jednolity: Dz. U. z 2019 r., poz. 512 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r., poz. 194)
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2019 r., poz. 869)
- Statut nadany uchwałą nr IV/22/25/2012 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 18 czerwca 2012 r.

Ciałem doradczym, opiniującym oraz określającym charakter poszczególnych działań Instytucji jest Rada Programowa, powoływana przez Zarząd Województwa Śląskiego. Nowa Rada została powołana w 2019 roku w składzie: prof. Dariusz Pawelec (przewodniczący Rady), Ewa Niewiadomska (wiceprzewodnicząca Rady), Tomasz Janikowski, Robert Ciupa, Jadwiga Baczyńska, Ewa Kafel, Katarzyna Kwiatek, prof. Marian Oslisło, Marek Moś, Katarzyna Pryc, Tomasz Konior.

Charakter Instytucji określają dwa główne działania statutowe – realizacja Górnośląskiego Festiwalu Sztuki Kameralnej (Festiwalu Ars Cameralis) oraz szeroko rozumiane przedsięwzięcia w zakresie upowszechniania i promocji kultury regionu oraz jego twórców w kraju i zagranicą. Działania realizowane są w oparciu o bazę krajowych, a także zagranicznych partnerów różnych dyscyplin sztuki. Podstawą określającą charakter Instytucji jest organizowany corocznie festiwal – jedno z pierwszych tego rodzaju przedsięwzięć o charakterze interdyscyplinarnym, przegląd istotnych i ważnych zjawisk w kulturze i sztuce, łączący wiele dziedzin: literaturę, muzykę, sztuki wizualne, film czy teatr.

II. Przestrzeń działalności Instytucji

Nieprzerwanie od 1994 roku Instytucja Kultury Ars Cameralis Silesiae Superioris – Górnos Śląski Festiwal Sztuki Kameralnej w Katowicach realizuje dwa podstawowe zadania. Pierwszym polem działalności jest organizacja corocznego Festiwalu Ars Cameralis celebrującego sztukę kameralną, a drugim – promocja śląskiej kultury oraz sztuki w kraju i za granicą.

Każdego roku w listopadzie Festiwal Ars Cameralis przyciąga na Górny Śląsk zarówno artystów wybitnych i cenionych, jak i twórców młodych, stojących u progu kariery i rozpoznawalności. Podczas niemal trzydziestu edycji Festiwalu na śląskich scenach wystąpili m.in. Kronos Quartet, Vaclav Havel, Jaromir Nohavica, Witold Szalonek, John Cale, Laurie Anderson, Jane Birkin, Piotr Anderszewski, Philippe Jarousky, Il Giardino Harmonico, Emir Kusturica, Vashti Bunyan, Venice Baroque Orchestra, Emma Kirkby, Weyes Blood, Donny McCaslin, Adonis, Oksana Zabuzko, Eleanor Catton, Michel Faber i wielu, wielu innych znakomitych muzyków, poetów i pisarzy. W ramach Festiwalu odbyły się także pokazy spektakli i wystawy takich twórców, jak chociażby David Lynch, Zofia Rydet, Paweł Althamer, Lech Majewski, Krystian Lupa, Zbigniew Rybczyński, Jake i Dinos Chapmanowie, Kishin Shinoyama, Pablo Picasso, Roman Cieślewicz czy Roland Topor. Festiwal Ars Cameralis zdobył nie tylko uznanie krytyki i artystów, ale również – a może przede wszystkim – publiczności, która dociera na Górny Śląsk nie tylko z regionu i kraju, ale także spoza granic Polski. Interdyscyplinarność, leżąca od samego początku u podstaw programowych Festiwalu, wytyczała ścieżki dla innych tego typu wydarzeń w kraju, a bezkompromisowość w doborze artystów zbudowała ogromne zaufanie wśród odbiorców kultury.

Odkrywanie nowych zjawisk, trendów i talentów szybko stało się jedną z misji Instytucji Kultury Ars Cameralis także w obszarze promocji kultury oraz sztuki województwa śląskiego poza granicami kraju. Najbardziej spektakularnymi przykładami są prezentacje regionu stworzone podczas Światowych Wystaw EXPO w Hanowerze oraz Saragossie, a także liczne prezentacje podczas Dni Województwa Śląskiego organizowanych m.in. w Północnej Nadrenii-Westfalii, Bratysławie, Wiedniu, Dreźnie, Budapeszcie, Goeteborgu, Miskolcu, Berlinie czy podczas Tygodnia Artystycznego w Beloeil. Instytucja realizowała również prezentację regionu Północnej Nadrenii-Westfalii na Górnym Śląsku, a także międzynarodowe wystawy i projekty artystów pochodzących z Górnego Śląska, by wymienić

tylko wystawy podczas Biennale w Wenecji czy w Muzeum Sztuki Współczesnej MoMA w Nowym Jorku. Od kilku lat Instytucja uczestniczy także w projekcie Kulturatrium, który opiera się na wymianie artystycznej pomiędzy regionami partnerskimi Trójkąta Weimarskiego: Górnym Śląskiem, Północną Nadrenią-Westfalią i Haut-de-France. Instytucja współpracuje także z rozpoznawalnymi, cenionymi festiwalami, jak OFF Festival i Tauron Nowa Muzyka oraz angażuje się w nowe projekty: FEST Festival czy Transatlantyk Festival.

Od 2013 roku Instytucja Kultury Ars Cameralis bardzo aktywnie włącza się w organizację Industriady – święta Szlaku Zabytków Techniki, produkując wydarzenia w ramach Rozruchu Maszyn czy Finału, a także angażując się w działania promocyjne (druki, gadzety, organizacja konferencji prasowych). W 2018 roku Instytucja była także zaangażowana w pierwszą edycję Juromanii – święta Szlaku Orlich Gniazd, a rok wcześniej odpowiadała za działania promocyjne związane z otwarciem Stadionu Śląskiego. Od 2019 roku realizuje szereg projektów w ramach obchodów rocznicowych Powstań Śląskich, publikując książki oraz organizując wystawy i akcje specjalne, jak chociażby pociągi *Powstaniec Śląski* i *Korfanty*.

Instytucja Kultury Ars Cameralis reprezentowała Województwo Śląskie w projekcie międzyregionalnym TOOL QUIZ, współfinansowanym przez Unię Europejską w ramach programu INTERREG IVC. Przez trzy lata Instytucja uczestniczyła w procesie identyfikacji najlepszych praktyk w dziedzinie kreatywnej gospodarki i przemysłu kulturalnego. Innym projektem finansowanym ze środków europejskich, w który zaangażowana była Instytucja, był Design Silesia. W ramach projektu, którego głównym organizatorem był Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, Instytucja zrealizowała m.in. projekt Ławka/Lightbench oraz Mobilny Kontener Designu, w którym zaprezentowano przykłady najlepszego polskiego designu (wystawa była prezentowana m.in. w miastach Górnego Śląska, Gdyni, Wrocławiu czy Berlinie), a także wydała szereg publikacji, w tym angielską wersję *Śląskich Ikon Designu*.

Profesjonalizm i wyjątkowe podejście zarówno do publiczności, jak i artystów czy partnerów instytucjonalnych, zapewniły Instytucja Kultury Ars Cameralis możliwość współpracy z cenionymi i prestiżowymi instytucjami, m.in. Muzeum Sztuki i Historii Judaizmu MAHJ w Paryżu, Muzeum Sztuki Współczesnej Artium Vitoria-Gasteiz w Hiszpani, atelier Clot, Bramsen & Georges w Paryżu, Muzeum Sztuk Pięknych w Nancy, atelier litograficznym Item Editions w Paryżu, Tonhalle w Dusseldorfie, Muzeum Sztuk Pięknych w Pradze czy

Instytutami Polskimi w Berlinie, Dusselderofie, Paryżu, Pradze i Bratysławie. Przez lata swojej działalności na tak wielu polach, Instytucja podejmowała także wielowymiarową współpracę ze środowiskami artystycznymi oraz innymi placówkami w województwie śląskim. Dzięki czemu Instytucja Kultury Ars Cameralis współtworzy liczne wydarzenia w regionie i skupia wokół siebie grono utalentowanych artystów, przyjmując rolę swoistego impresariatu, promotora zarówno młodych artystów, jak i uznanych twórców.

III. Program działania Instytucji

1. Organizacja kolejnych edycji Festiwalu Ars Cameralis

Realizacja corocznego festiwalu umożliwi publiczności nie tylko z województwa śląskiego (na wydarzeniach pojawiają się widzowie z innych województw oraz spoza granic kraju) obcowanie z ważnymi zjawiskami w sztuce i wybitnymi artystami. Festiwal to także platforma i przestrzeń, w której debiutuje wielu młodych, utalentowanych artystów, poetów, muzyków, plastyków, designerów. Prezentowanie najciekawszych wydarzeń kulturalnych umożliwi nieustanną ewolucję, poszukiwanie nowych dróg rozwoju, nowych metod promocji, nowych pomysłów, które przełamując dotychczasowe formuły zarazem akcentują spójność programową Festiwalu w ramach podejmowanej tematyki.

Instytucja będzie kontynuowała wypracowaną przez lata współpracę z lokalnymi partnerami, m.in. Parkiem Śląskim, Stadionem Śląskim, Muzeum Śląskim, Instytucją Filmową Silesia Film, Galerią Sztuki Współczesnej BWA w Katowicach, Muzeum Zamkowym w Pszczynie, Teatrem Śląskim, Biblioteką Śląską, Akademią Sztuk Pięknych, Śląskim Centrum Wolności i Solidarności czy Pałacem Schoena – Muzeum w Sosnowcu. Instytucja będzie również stale rozszerzać sieć partnerów o niezależne stowarzyszenia oraz niezrzeszonych artystów. Wydarzenia prezentowane wspólnie z partnerami będą okazją do upowszechnienia twórczości, postaw i różnorodnych praktyk artystów oraz potencjału lokalnych środowisk artystycznych, a także budowania regionalnej i międzynarodowej sieci współpracy.

Głównymi obszarami działań podczas Festiwalu Ars Cameralis pozostaną: literatura, muzyka, sztuki plastyczne. Podczas kolejnych edycji Instytucja planuje wpisać Festiwal w historyczny i kulturowy kontekst regionu. W symboliczny sposób program festiwalu będzie podkreślał historię oraz zmiany, jakie zachodzą obecnie na Górnym Śląsku; pokazywał, jak dawne przestrzenie zyskują nowy kulturowy wymiar i przywracają świadomość dziedzictwa.

Coroczny Festiwal Ars Cameralis – podczas którego różne dziedziny sztuki występują obok siebie, przenikając się i uzupełniając – jest jednym z najstarszych wydarzeń interdyscyplinarnych w kraju. Program każdej edycji Festiwalu, odbywającej się na przestrzeni listopada, budowany jest w oparciu o odrębną tematykę/ pojęcie w sztuce. Tworząc koncepcję merytoryczną Festiwalu Instytucja wychodzi od słownikowego i encyklopedycznego znaczenia pojęcia, wzbogacając je o rozumienie całkowicie potoczne. Co roku punktem wyjścia dla programu Festiwalu jest próba odpowiedzi na inne pytanie, przy równoczesnym podkreśleniu przeszłości i historii jako czynników determinujących rzeczywistość.

Wydarzenia muzyczne Festiwalu tworzą specyficzny, unikatowy świat. To przestrzeń, w której style i dziedziny muzyki się przenikają, prezentując wielość głosów, stylistyk oraz autorskich sposobów na muzykę. To właśnie muzyka jest dziedziną sztuki, po którą człowiek sięga najczęściej, łagodzi napięcia towarzysząc nam niemal cały czas. Dlatego muzyczna część programu Festiwalu Ars Cameralis jest zawsze zróżnicowana.

Cykl prezentacji literackich od wielu lat jest istotną składową Festiwalu. Adresowany do miłośników najbardziej fascynujących zjawisk w literaturze polskiej i światowej, odnosi się zarówno do literatury współczesnej, jak i literackiego dziedzictwa oraz tradycji. W ciągu ostatnich lat festiwalowe wydarzenia literackie odniosły spory sukces artystyczny i frekwencyjny, rozbudzając pasję czytania wśród mieszkańców regionu. Poszczególne artystyczne wydarzenia, połączone z promocją czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży oraz aktywizacją seniorów, odbywają się w teatrach i klubach Katowic, przybierając formy literackich i literacko-muzycznych prezentacji, spotkań oraz warsztatów dla dzieci i młodzieży. Gośćmi Festiwalu zawsze są istotni dla kultury współczesnej polscy i zagraniczni pisarze, poeci, krytycy literaccy oraz muzycy i happenerzy działający w obszarze literackiej przestrzeni kulturowej.

Projekty z obszaru **sztuk wizualnych** niezmiennie zajmują istotne miejsce w programie Festiwalu. W 2020 roku będzie kontynuowany projekt Projekt *Więcej światła!*, będący próbą prezentacji fenomenu światła w sztuce współczesnej w oparciu o instalacje oraz działania performatywne artystów polskich i zagranicznych. Spotkania, wykłady i warsztaty, towarzyszące proponowanym wydarzeniom artystycznym, pozwolą z kolei poddać analizie zagadnienie światła w wybranych obszarach sztuki i przestrzeni publicznej.

Każdego roku Instytucja wydaje **katalog festiwalowy**, który zawiera szczegóły programowe danej edycji. Publikacja przygotowywana jest ze szczególną starannością i dbałością zarówno o stronę merytoryczną, jak i wizualną. Instytucja współpracuje z wybitnymi grafikami, z którymi wypracowuje identyfikację wizualną festiwalu, w ramach której powstają materiały promocyjne.

Jednym z najważniejszych osiągnięć Instytucji jest regularny udział w festiwalowych wydarzeniach publiczności o wyraźnie określonych potrzebach uczestnictwa w kulturze, do której staramy się dotrzeć poprzez starannie dobrane propozycje programowe.

2. Realizacja działań związanych z Industriadą

Instytucja Kultury Ars Cameralis będzie również zaangażowana w organizację **INDUSTRIADY** – święta Szlaku Zabytków Techniki. Jedyne w Polsce i jednego z największych w Europie festiwali kultury dziedzictwa przemysłowego, który odbywa się na terenie województwa śląskiego od 2010 roku. Instytucja Kultury Ars Cameralis jest odpowiedzialna za przygotowanie aranżacji trzech konferencji prasowych towarzyszących Industriadzie, a także za organizację wydarzeń Rozruchu / Finału, w ramach których w industrialnych przestrzeniach obiektów należących do Szlaku realizuje szereg działań artystycznych dla dorosłych, dzieci i młodzieży. Instytucja odpowiada również za opracowanie – wspólnie z przedstawicielami wydarzenia – koncepcji wykorzystania motywu przewodniego oraz produkcję materiałów promocyjnych.

3. Realizacja projektów związanych z 100. rocznicą wybuchu Powstań Śląskich

● Mobilna wystawa historyczna *Ex Silesia Lux*

Prezentacja wystawy *Ex Silesia Lux*, poświęconej Powstaniom Śląskim, która została premierowo zaprezentowana na katowickim Rynku w 2019 roku. Na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego w Katowicach Instytucja Kultury Ars Cameralis przygotowała wystawę poświęconą wybuchowi pierwszego Powstania Śląskiego. Do współpracy przy projekcie zaproszono znakomitych śląskich twórców, którzy zaaranżowali dwa kontenery. Jeden pełnił funkcję mobilnej sali kinowej, w której pokazywano skrót widowiska *Rapsodia Śląska* oraz animację *Ex Silesia Lux* dedykowaną pierwszemu powstaniu. W drugim kontenerze prezentowano multimedialną wystawę, na którą składały się wprawione w ruch fotografie archiwalne. Oba kontenery zostały zabudowane nieregularną złotą strukturą opartą na geometrii trójkątów. Struktura nawiązywała do bryły

węgla, a złoty kolor podkreślał znaczenie powstań i przyłączenia Górnego Śląska do odrodzonej Polski. W 2020 roku planowana jest prezentacja wystawy w wybranych miastach Polski.

- **Wydanie albumów fotograficznych**

Instytucja Kultury Ars Cameralis przygotowała album fotograficzny prezentujący tło społeczne kolejnych Powstań Śląskich, jak również wydarzenia związane bezpośrednio z działaniami powstańczymi oraz przyłączeniem Górnego Śląska do Polski w 1922 roku. W 2020 roku nakładem Instytucji zostaną wydane dwa albumy upamiętniające 100-lecie wybuchu Powstań Śląskich.

- **Pociąg KORFANTY**

Instytucja Kultury Ars Cameralis pracuje równocześnie nad projektem, którego celem będzie upamiętnienie postaci Wojciecha Korfantego. Projekt obejmuje wyklejenie EZT typu ELF grafiką poświęconą tej tematyce.

- **Seria murali**

Realizacja murali wybitnych przedstawicieli street artu, które pozwolą przybliżyć współczesnemu odbiorcy czas, w którym mieszkańcom Górnego Śląska przyszło podjąć trud walki o tożsamość. Murale będą nie tylko poruszać kwestie historyczne, ale również przedstawiać ich znaczenie we współczesnym kontekście. Dzięki temu staną się próbą odnalezienia korelacji pomiędzy społecznościami, które dzieli wiek. Murale powstaną w różnych częściach regionu, a dzięki zastosowaniu współczesnego języka będą oddziaływać na lokalne środowiska.

- **Wydanie komiksu o Powstaniach Śląskich**

Instytucja Kultury Ars Cameralis, bazując na sukcesie publikacji poświęconej Wojciechowi Korfantemu, planuje wydać komiks poświęcony dziedzictwu trzech Powstań Śląskich.

4. Realizacja projektu *TRANSFORMACJA – 40 lat Solidarności*

Solidarność to fenomen, który narodził się w Polsce w zakładach wielkiego przemysłu – stoczniowego, górniczego, hutniczego, ale błyskawicznie objął cały kraj, wszystkie grupy społeczne i zawodowe. Co więcej Solidarność przeobraziła nie tylko Polskę, ale Europę i cały świat, stając się jednym z głównych czynników upadku komunizmu, żelaznej kurtyny

i zakończenia dwubiegunowego podziału świata. Podstawą wystawy prezentującej historię Solidarności będzie pojęcie przeobrażenia, transformacji, a jej architektonicznym wyrazem – zestaw transformujących kontenerów. Kontenery stworzą industrialne mini-miasteczka, nawiązujące do robotniczych korzeni Solidarności.

Głównymi odbiorcami wystawy będą całe rodziny oraz uczniowie szkół, jak również dorośli i seniorzy. Dla dzieci i młodzieży przedstawiona będzie atrakcyjna forma transformujących kontenerów z elementami ekologii (fotowoltaika, czyste powietrze). Wystawa będzie przystosowana do zwiedzania dla osób niepełnosprawnych.

5. Działalność wydawnicza Instytucji

Instytucja Kultury Ars Cameralis ujawnia niezwykły potencjał kulturowy Górnego Śląska także poprzez działalność wydawniczą, która przyniosła Instytucji liczne nagrody, m.in. Śląską Rzeczą, German Design Award, European Design Award. Do tej pory Instytucja opublikowała albumy fotograficzne, katalogi wystaw realizowanych w ramach Festiwalu, dwa wydania komiksu poświęconego Wojciechowi Korfantemu, płyty oraz kilkanaście tomów poetyckich, w tym tomy wierszy autorów nie wydawanych w Polsce. Najnowszym wydawnictwem Instytucji jest wydany w 2019 roku tomik poetycki *Tropy NaDziko – postantologia* pod redakcją profesora Dariusza Pawelca, prezentujący dorobek śląskiej grupy poetów NaDziko.

W 2020 roku Instytucja podejmie próbę przybliżenia twórczości śląskich artystów poprzez stworzenie serii dziewięciu impresji filmowych, które będą ilustracją do wierszy z publikacji *Tropy NaDziko – postantologia*. Antologia zawiera utwory poetów z kręgu *Trupy Poetyckiej NaDziko*, jednej z najbardziej rozpoznawalnych i najbardziej prężnie działających grup poetyckich w Polsce. Poprzez stworzenie atrakcyjnych wizualnie i muzycznie video organizatorzy będą mieli szansę dotrzeć do osób, które niekoniecznie interesują się współczesną poezją. Dodatkowo, do projektu zostaną zaproszeni młodzi twórcy sztuk wizualnych skupionych wokół katowickiej Akademii Sztuk Pięknych. Powstałe impresje będą więc wypadkową współpracy trójki artystów: uznanych poetów, muzyków i artystów sztuk plastycznych. Powstałe materiały video prezentowane będą na ogólnodostępnych serwisach streamingowych: YouTube, Vimeo oraz w mediach społecznościowych: Facebook, Instagram. W przyszłości będą mogły stać się podstawą do stworzenia wystawy czy instalacji artystycznej. Instytucja podejmie jednocześnie działania w celu umożliwienia dostępności swoich dzieł osobom ze szczególnymi potrzebami, tj.z audiodeskrypcją i dostosowaniem

materiałów do specjalnych potrzeb odbiorców niepełnosprawnych.

6. Dodatkowe działania promujące Województwo Śląskie

Wzorem lat ubiegłych Instytucja Kultury Ars Cameralis będzie zajmowała się także działalnością promocyjną oraz budową marki Województwa Śląskiego uczestnicząc w licznych targach i festiwalach,. Realizacje podczas wybranych wydarzeń (np. Europejski Kongres Gospodarczy, Targi Cyberbezpieczeństwa – Cybersec Forum, Konferencja Antydopingowa – WADA, 4 Building Days, Festiwal Tauron Nowa Muzyka, OFF Festival, Fest Festiwal) będą tworzone wspólnie z młodymi artystami z regionu.

